

บทความวิจัย**แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลปะลัฏ**

ฮาซูลีนา วุฒิมงาม*

สมเกียรติ สายธนู**

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลปะลัฏ โดยสุ่มตัวอย่างหัวหน้าหรือสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 287 ครัวเรือน และการสัมภาษณ์ผู้บริหารท้องถิ่นเกี่ยวกับนโยบาย ความคิดเห็นในการจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือนในปัจจุบันและอนาคต

ผลการศึกษาพบว่าการจัดการขยะในระดับครัวเรือน จากกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการใส่ขยะมูลฝอยลงในถุงพลาสติกแล้วนำไปทิ้ง ซึ่งจะเป็นการรวมขยะทุกประเภทลงในถุงเดียวกันโดยไม่ได้ทำการคัดแยก ซึ่งยากต่อการไปกำจัดต่อและถึงขยะไม่มีฝาปิดมิดชิดส่งผลทำให้เกิดโรคติดต่อตามมา สำหรับวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างพบว่าใช้วิธีการเทกองรวมกันแล้วเผา ซึ่งเป็นวิธีการกำจัดขยะที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาลส่งผลทำให้เกิดมลภาวะเป็นพิษ ทำลายสิ่งแวดล้อมได้

แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์สำหรับทิ้งขยะ รวมทั้งมีการเพิ่มอัตรากำลังคนในการเก็บขนขยะมูลฝอยตามครัวเรือน และใช้วิธีให้ชุมชนมีส่วนร่วมโดยเริ่มต้นคัดแยกขยะตั้งแต่แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอย พร้อมทั้งจัดให้มีระบบการเพิ่มมูลค่าขยะมูลฝอยให้เหมาะสมกับประเภทขยะมูลฝอยโดยจัดทำในรูปแบบของโครงการธนาคารขยะเพื่อมาเป็นกลไกหลักในการเพิ่มมูลค่าให้กับขยะต่อไป

คำสำคัญ: การจัดการขยะมูลฝอย

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** ดร. (สัตวศาสตร์) รองศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสัตวศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ

RESEARCH

***The Guideline for Solid Waste Management at Household Level
in Paluru Sub-district Municipality****Hasuleena Wuttingam*^{*}*Somkiat Saithanoo*^{**}**Abstract**

The objective of this research was to study the general condition and the suitable guideline on the solid waste management of Household Level in Paluru Sub-district Municipality. The sample was the head and the family members with the amount of 287 houses and the Local Principal's interview about the policy and advise for solid waste management of household Level at present and the future.

The result was found that solid waste management of household Level from the sample were the use of plastic bags to put the Solid waste then poor. It includes all the waste without separating. It was difficult to destroy. The rubbish without covering that causes the disease. For waste management of the sample group, it generally found that pour all together then burn. It is a wrong method according to the public health that causing of pollution.

The suitable guideline for solid waste management the municipality should manage the equipment to pour the rubbish including of increasing the workers to keep the waste from houses. The communities participate by separating the solid waste from the source and value solid waste system by establishing the garbage bank for being the main strategy in order to value the waste.

Keywords: Waste Management

^{*} Student Master, Political Sciences, Department of Local Government, Khonkaen University

^{**} Assoc. Prof. Ph.D. (Animal Breeding and Production) and Lecturer of Department of animal science Faculty of Natural Resources Thaksin University.

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาขยะมูลฝอยได้เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของประเทศไทย เนื่องจากปริมาณขยะมูลฝอยที่มีมากกว่า 14.63 ล้านตันทั่วประเทศในปี 2549 หรือคิดเฉลี่ยวันละ 40,082 ตัน และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในอัตราส่วน 15-20% ต่อปี หากไม่มีการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี ในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าขยะมูลฝอยจะกลายเป็นปัญหาใหญ่ของสังคม ปัญหาดังกล่าวนอกจากจะส่งผลกระทบต่อคนในสังคมแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ แม้ว่าจะมีการรณรงค์จากหลายภาคส่วนก็ไม่สามารถจัดการปัญหาได้ทันกับสถานการณ์ (ธัญวาทกาญจน์พันธุ์, 2551 : 15) เทศบาลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งถือเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญในการจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากตามกรอบอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้ เทศบาลมีภารกิจสำคัญในการดูแลแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตนกล่าวคือภารกิจของเทศบาลในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในเรื่องด้านสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งกฎหมายจัดตั้งก็ได้กำหนดเป็นอำนาจหน้าที่ ที่ต้องทำ ตามความมาตรา 50 (3) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาลดังต่อไปนี้ (3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล”

สำหรับเทศบาลตำบลปะลัฏ แม้ได้ให้ความสำคัญในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบมาตลอด แต่การจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือนก็ยังไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนได้ดีเท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องสรรหาแนวทางปรับปรุงที่สามารถทำให้การจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลปะลัฏ มีประสิทธิภาพถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล และได้รับความร่วมมือจากประชาชน จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษา สภาพทั่วไปในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลและระดับครัวเรือน ตลอดจนข้อเสนอแนะต่างๆ ในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลปะลัฏ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปปรับใช้ในการจัดการขยะมูลฝอยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและทัศนียภาพในปัจจุบันของชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลตำบลปะลัฏให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลปะลัฏ
2. ศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลปะลัฏ

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ คือ เป็นการศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลปะลัฏ

2. ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารท้องถิ่นและหัวหน้าหรือสมาชิกในครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลปะลัฏ ทั้ง 6 ชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 1,012 ครัวเรือน ได้แก่ ชุมชนโคกตา 120 ครัวเรือน ชุมชนต้นไม้สูง 146 ครัวเรือน ชุมชนกำปงบารู 131 ครัวเรือน ชุมชนโคกปริเม็ง 102 ครัวเรือน ชุมชนตลาดบน 402 ครัวเรือน และชุมชนตลาดล่าง 111 ครัวเรือน รวมทั้งสิ้น 1,012 ครัวเรือน และผู้บริหารท้องถิ่น

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสภาพการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลปะลูลู

ลักษณะข้อมูล	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ด้านการเก็บขยะมูลฝอย		
วิธีการเก็บขยะรวบรวมขยะมูลฝอยเพื่อนำไปทิ้ง		
1. ใส่ถุงพลาสติกแล้วนำไปทิ้ง	239	83.3
2. กองทิ้งไว้ในบริเวณบ้าน	5	1.7
3. กองทิ้งไว้นอกบริเวณบ้าน	15	5.7
4. นำขยะไปเททิ้งลงในแหล่งน้ำที่อยู่ใกล้ๆ	3	1.1
5. อื่นๆ	25	8.7
รวม	287	100
ภาชนะสำหรับเก็บรวบรวม ขยะมูลฝอยในครัวเรือน		
1. ถังพลาสติก	122	42.5
2. ชั่งไม้ไผ่	13	4.5
3. ถังสีทาบาน	48	16.7
4. ปิ๊บน้ำมัน	10	3.5
5. ใส่ถุงพลาสติก	84	29.3
6. อื่นๆ	10	3.5
รวม	287	100
ภาชนะสำหรับการเก็บรวบรวม ขยะมูลฝอยส่วนใหญ่มีฝาปิดมิดชิด		
1. มี	132	46.0
2. ไม่มี	155	54.0
รวม	287	100

บทสรุป

จากการศึกษาสภาพทั่วไปในปัจจุบันของการจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลปะลูลูพบว่า เทศบาลตำบลปะลูลู มีพื้นที่รับผิดชอบในการกำจัดขยะครอบคลุมทั่วทั้งเขตเทศบาล คิดเป็นเนื้อที่ 100 ไร่ จำนวนประชากร 8,462 คน จำนวนครัวเรือน 1,012 ครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นชุมชนเกษตรกรรม ย่านชุมชนเมืองมีเฉพาะในกลางเขตเทศบาล แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยที่สำคัญคือจากครัวเรือน ตลาดนัดชุมชน ย่านพาณิชยกรรม สถานที่ศึกษา สถานที่ราชการ เป็นต้น ปริมาณขยะมูลฝอย ประมาณ 6 ตัน/วัน ส่วนใหญ่เป็นเศษอาหาร แก้วและกระดาษเป็นต้น ในการจัดการขยะมูลฝอยมีลักษณะขยะมูลฝอยรวม กล่าวคือ ขยะมูลฝอยจากครัวเรือนต่างๆ จะถูกรวบรวมมากำจัดรวมกันในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย โดยการเก็บรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอยนั้นใช้ระบบเก็บขน

แบบใช้ถักรวม ไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอย หรือการรีไซเคิลขยะ (Recycle) แต่อย่างใด และใช้วิธีการฝังและกลบ ซึ่งมีพื้นที่กำจัดขยะมูลฝอยปัจจุบันมีเนื้อที่ 100 ไร่

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารท้องถิ่น

พบว่าการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลปะลฐ์ นั้น ปัจจุบันเทศบาลมีเครื่องมือ เครื่องจักรไม่เพียงพอต่อการใช้งานด้านการกำจัดขยะ มีข้อจำกัดด้านงบประมาณรวมทั้งประชาชนในพื้นที่ขาดจิตสำนึกในการกำจัดขยะ ซึ่งทางเทศบาลได้ดำเนินการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแก่ประชาชนโดยการจัดโครงการฝึกอบรม/ประชุมสัมมนาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอย พร้อมทั้งจัดโครงการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นกับหน่วยงานอื่น และในอนาคตเทศบาลมีกลยุทธ์ / แผนงาน / โครงการ จะมีการเพิ่มอัตรากำลังคนในการเก็บขนขยะมูลฝอยตามครัวเรือน และเพิ่มอัตรากำลังคนที่ปฏิบัติหน้าที่ชุดกวาดขยะให้เพียงพอต่อสถานที่หรือย่านชุมชนที่เป็นแหล่งกำเนิดขยะที่สำคัญ มีการเพิ่มจำนวนรถยนต์บรรทุกขยะมูลฝอยแบบเปิดข้างเทท้ายเพิ่มเที่ยววิ่งในการออกบริการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยตามครัวเรือน นอกจากนี้จะนำระบบการคัดแยกขยะมูลฝอยมาใช้ และใช้วิธีให้ชุมชนมีส่วนร่วมโดยเริ่มต้นคัดแยกขยะตั้งแต่แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอย พร้อมทั้งจัดให้มีระบบการเพิ่มมูลค่าขยะมูลฝอยให้เหมาะสมกับประเภทขยะมูลฝอย อาจเป็นการนำกลับมาใช้ใหม่ การนำไปเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์ หรือการนำไปใช้ประโยชน์อื่น เป็นต้น หรือการนำหลัก 4 Rs มาใช้ กล่าวคือ 1) Reduce ลดการใช้ลดการบริโภค 2) Repair การซ่อมแซม 3) Reuse การใช้ซ้ำ และ 4) Recycle การนำกลับมาใช้ใหม่ นอกจากนี้จะทำการปรับปรุงพื้นที่ที่ทิ้งขยะเก่าให้เรียบร้อยเพื่อใช้ทำประโยชน์ต่างๆ จะมีการปรับปรุงถนนเส้นทางที่ทิ้งขยะพื้นที่ใหม่ให้อยู่ในสภาพที่สามารถใช้งานได้ทุกฤดูกาล และเพื่อรองรับการทิ้งขยะในอนาคตให้ได้มากที่สุด

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าหรือสมาชิกในครัวเรือน

สภาพการจัดการขยะมูลฝอยและความต้องการให้เทศบาลดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในการจัดการขยะของในเขตเทศบาลตำบลปะลฐ์

1. ด้านการเก็บขยะมูลฝอย

วิธีการเก็บขยะรวบรวมขยะมูลฝอยเพื่อนำไปทิ้ง ของกลุ่มตัวอย่างพบว่าการใช้ถังพลาสติกแล้วนำไปทิ้งกระทำได้มากที่สุด (ร้อยละ 83.3) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการทิ้งขยะรวมกันทุกประเภทรวมลงในถังเดียวกัน โดยไม่ได้มีการคัดแยกก่อน

ภาชนะสำหรับเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยในครัวเรือน ของกลุ่มตัวอย่างพบว่าได้ใช้ถังพลาสติกเป็นภาชนะสำหรับเก็บรวบรวมขยะ (ร้อยละ 47.3)

ภาชนะสำหรับการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยส่วนใหญ่ไม่มีฝาปิดมิดชิด ซึ่งเกินครึ่งหนึ่ง คือ (ร้อยละ 54.0) นับว่าประชาชนไม่ได้ใส่ใจในการป้องกันโรคจากพาหะนำโรคต่างๆ ได้ดีเท่าที่ควร

ประชาชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67.2) ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมขยะ มูลฝอยในชุมชน และประชาชนส่วนใหญ่เกินครึ่งได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชน (ร้อยละ 68.0)

2. ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย

การคัดแยกขยะของประชาชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 46.6) จะทำการคัดแยกขยะบางส่วนไปขาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาชนบางส่วน บางกลุ่มได้มีความกระตือรือร้นในการหารายได้พิเศษจากการคัดแยกขยะบางส่วนไปขาย ซึ่งเป็นสิ่งที่เทศบาลควรให้การสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้ประชาชนได้มีรายได้พิเศษ

3. ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย

วิธีการกำจัดขยะมูลฝอย ของกลุ่มตัวอย่างพบว่าเทศบาลเป็นผู้กำจัดเอง (ร้อยละ 58.6) ซึ่งยังคงมีประชาชนบางส่วนนำขยะไปกำจัดเองโดยไม่ถูกหลักสุขาภิบาล คือ เทกองรวมกันแล้วเผา (ร้อยละ 81.2) เป็นส่วนใหญ่ส่งผลทำให้เกิดมลภาวะเป็นพิษ ทำลายสิ่งแวดล้อมได้

4. ความต้องการให้เทศบาลดำเนินการโครงการ/กิจกรรม ในการจัดการขยะของในเขตเทศบาลตำบลปะลู่ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า (ร้อยละ 88.5) มีความต้องการให้เทศบาลจัดกิจกรรมศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับหน่วยงานอื่น หรือท้องถิ่นอื่น รองลงมาต้องการให้เทศบาลจัดกิจกรรมฝึกอบรมประชุมสัมมนาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอย ร้อยละ 82.9

โดยภาพรวมแล้ว พบว่ากลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดมีความต้องการให้เทศบาลดำเนินการโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่ทางเทศบาลได้จัดกิจกรรมไว้ และมีความต้องการที่จะเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมของเทศบาล

ปัญหาอุปสรรค ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

พบว่าเทศบาลไม่ได้จัดภาชนะสำหรับทิ้งขยะไว้ให้ รองลงมาไม่มีภาชนะสำหรับทิ้งขยะ ไม่มีถุงคัดแยกขยะ และมีขยะในครัวเรือนมากกว่าที่จะกำจัดเอง

การอภิปรายผล

จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า การจัดการขยะของแต่ละครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลปะลู่ ประชาชนได้มีความสนใจ และกระตือรือร้นที่จะทำการคัดแยกขยะก่อนนำไปให้เทศบาลกำจัด ทั้งนี้ต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากเทศบาลในเรื่องการจัดการขยะกันอย่างจริงจัง เช่น การอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะ โครงการขยะรีไซเคิล โครงการทำปุ๋ยหมัก เพิ่มปริมาณถังขยะและแยกประเภทของถังขยะ ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ของธัญวาท กาญจนพันธ์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ผลการศึกษาว่าสภาพปัจจุบันของการจัดการขยะมูลฝอยของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ปริมาณของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นเฉลี่ยประมาณวันละ 500-1,000 กิโลกรัมต่อวันในขณะที่ปริมาณถังขยะมีไม่เพียงพอ และถังขยะดังกล่าวก็ไม่มีมีการแยกชัดเจนว่าเป็นถังขยะมูลฝอย พบว่าต้องใช้จำนวนคนงานมากในการขนย้ายขยะมูลฝอยจากสถานที่หนึ่งไปอีกสถานที่หนึ่ง ด้านการกำจัดเองหรือ ส่งให้เขตสามารถกำจัดได้ต่อวันประมาณ ร้อยละ 25 ถึง 35 ของขยะทั้งหมดซึ่งไม่ทันต่อปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้การดำเนินการจัดการขยะ มูลฝอยของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ คือ

1. สนับสนุนให้มีการปลูกฝังทัศนคติ รวมถึงการประชาสัมพันธ์และรณรงค์อย่างต่อเนื่อง

2. การจัดทำแผนการจัดการขยะมูลฝอย ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ตั้งแต่การเก็บรวบรวมการขนส่ง การบำบัด และการกำจัดขั้นสุดท้าย ตลอดจนการจัดหาพื้นที่สำหรับใช้กำจัด ขยะมูลฝอยได้อย่างเพียงพอในระยะยาว และดำเนินการให้มีการกำจัดอย่างถูกสุขลักษณะ

3. เพิ่มปริมาณถังขยะและแยกประเภทของถังขยะ ก่อนนำขยะมูลฝอยไปทิ้งต้องแยกทิ้งลงในถังรองรับขยะมูลฝอยหลายใบ เช่น ถังที่ 1 ใส่ขยะเปียก ถังที่ 2 ใส่ขยะแห้ง ถังที่ 3 ถังใส่ของเสียอันตราย เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดไฟ

4. การก่อสร้างสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยให้ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพ

5. กำหนดนโยบายและมาตรการ ตลอดจนแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลที่เป็นรูปธรรมเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย

6. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการลดปริมาณขยะมูลฝอยภายในสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โดยลดการบริโภควัสดุที่กำจัดยาก หรือมีปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม

7. การส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ เช่น การนำมาทำปุ๋ย นำมาเผาเพื่อให้เกิดพลังงานความร้อน

8. สนับสนุนงบประมาณ และอัตราค่าจ้างที่เหมาะสมแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ประเภทใด โดยขยะที่พบสามารถแยกเป็น 2 ประเภท ซึ่งประเภทที่หนึ่ง คือ ขยะเปียก ได้แก่ เศษอาหาร ซากพืช ผัก และผลไม้ รวมถึงอินทรีย์วัตถุที่ย่อยสลายเน่าเปื่อยง่าย และมีความชื้นสูง และส่งกลิ่นเหม็นได้รวดเร็ว โดยร้อยละ 20 มีสัดส่วนที่นำไปทำปุ๋ยหมักได้ ประเภทที่สอง คือขยะแห้ง ได้แก่ เศษแก้ว เศษกระดาษ เศษโลหะ พลาสติก เศษผ้า กระป๋อง โฟม ขวด เศษไม้ที่สลายยาก ฯลฯ โดยร้อยละ 80 มีสัดส่วนที่นำไปรีไซเคิลได้อีกประมาณร้อยละ 20 ของขยะแห้งทั้งหมด ไม่สามารถนำไปรีไซเคิลได้ในขณะที่จุดรวบรวมขยะมูลฝอยมีเพียง 2 จุด คือ บริเวณหลังอาคารจอดรถ และหลังอาคารอเนกประสงค์ การเก็บขนขยะมูลฝอยออกจากพื้นที่มีเพียงสำนักงานเขตปิงกูมเพียงหน่วยงานเดียวเท่านั้นที่ทำหน้าที่จัดการเก็บขนขยะมูลฝอย

เทศบาลตำบลปะลู่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการ และการวางแผนด้านการจัดการขยะ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับขยะมูลฝอย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งอรุณ บุญญายันท์ (2543:บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นพบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือเขียนโครงการ และการประเมินผลแผนพัฒนาหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการในชุมชนโดยภาพรวมที่มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของแต่ละชุมชนในพื้นที่เขตเทศบาลนครขอนแก่นในทั้ง 3 ประเด็นดังกล่าวโดยภาพรวมมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนตามลักษณะของชุมชนพบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือเขียนโครงการมี 2 ระดับ คือ กลุ่มที่มีส่วนร่วมมาก เป็นชุมชนในใจกลางเมืองหรือการค้าและกลุ่มที่อยู่อาศัยชั้นกลางและสูง ส่วนกลุ่มที่มีส่วนร่วมปานกลางเป็นกลางเมืองหรือการค้าและกลุ่มที่อยู่อาศัยชั้นกลางและสูง ส่วนกลุ่มที่มีส่วนร่วมปานกลาง เป็นกลุ่มของชุมชนที่อยู่อาศัยแออัดและกลุ่มชานเมือง การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาหรือโครงการในชุมชน กลุ่มชุมชนทั้ง 3 กลุ่ม มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ยกเว้น กลุ่มที่อยู่อาศัยแออัดมีระดับการมีส่วนร่วมน้อย และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย มีระดับการมีส่วนร่วมปานกลางทั้ง 4 กลุ่มชุมชน และงานวิจัยของสมาน อารีย์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้สอดคล้องกันในเรื่องการศึกษการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหามูลฝอย กรณีศึกษาตำบลลำราญ อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการพบว่า ปัญหาของชุมชนที่ไม่มีการจัดการขยะมูลฝอย คือ

1. ขาดความรู้ความเข้าใจการจัดและคัดแยกมูลฝอย
2. ไม่มีภาระในการเก็บรวบรวมมูลฝอย
3. ไม่ทราบประโยชน์ของการจัดและคัดแยกขยะมูลฝอย
4. ไม่ทราบวิธีการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่
5. ไม่มีหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรรัฐหรือท้องถิ่นมารับผิดชอบ

6. ขาดยานพาหนะในการเก็บขนและขนานสถานที่ทิ้งและกำจัดมูลฝอยซึ่งปัญหาดังกล่าวชุมชนได้ร่วมกันกำหนดแนวทางในการแก้ไข คือ การจัดการอบรมและประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านได้ทราบอย่างต่อเนื่องการศึกษาดูงานวิธีการนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่การตั้งกฎระเบียบและข้อบังคับของหมู่บ้านและการขอรับการสนับสนุนทั้งทาง ด้านวิชาการและงบประมาณจากภาครัฐและองค์กรส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง จากผลการวิจัยการดำเนินงานแก้ไข

ปัญหาซึ่งเกิดจากกิจกรรมกระบวนการมีส่วนร่วมพบว่าชุมชนมีการนำมูลฝอยพวกที่สามารถย่อยสลายได้มาทำปุ๋ยหมัก ร้อยละ 56.5 ทำน้ำหมักชีวภาพ ร้อยละ 74.10 มีการจัดตั้งกองทุนรับซื้อของเก่าจำนวน 1 แห่ง และมีชาวบ้านเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนดังกล่าว ร้อยละ 82.40

การศึกษาการจัดการขยะที่ดีของ เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี จำลอง โพธิ์บุญ (2551:บทคัดย่อ) การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นตัวอย่างที่มีการจัดการขยะที่ดีในด้านผลสำเร็จ การดำเนินการจัดการ และบทเรียนที่ได้จากการดำเนินงาน 2. ศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวในการศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจพื้นที่การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนที่เกี่ยวข้อง และจากการศึกษาเอกสารโดยได้พิจารณาเลือกองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นที่มีการดำเนินงานด้านการจัดการขยะที่ดีเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี จังหวัดภูเก็ต การวิเคราะห์ข้อมูลได้ประยุกต์หลักการของ Balanced Scorecard ธรรมชาติบาลและการดำเนินการที่ดี (Good Practice) และการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ภายนอก

ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลกระษัตรี ดำเนินโครงการจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง เริ่มต้นด้วยการรณรงค์ ให้ประชาชนคัดแยกขยะ โดยมีชุมชนบ้านบ่อกรวดที่จัดการขยะรีไซเคิลและเศษอาหารได้เป็นอย่างดี มีโรงปุ๋ยอินทรีย์ ต่อมาเทศบาลจัดทำโครงการถนนปลอดถังขยะ โดยขอความร่วมมือจากประชาชนให้เก็บขยะไว้ที่บ้านแล้วนัดเวลากับเทศบาลในการจัดการเก็บขยะ การดำเนินโครงการดังกล่าวได้ผลดี ประชาชนให้ความร่วมมือสามารถลดถังขยะที่ตั้งบนถนนสายหลักไปเกือบหมด อย่างไรก็ตามชุมชนที่ดำเนินการจัดการขยะได้อย่างเป็นรูปธรรมมีเพียงชุมชนบ้านบ่อกรวดเท่านั้น

ความสำเร็จที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลเนื่องมาจากปัจจัยสำคัญ คือ ความสนับสนุนช่วยเหลือจากมูลนิธิเพื่อการพัฒนาลำดับและพลังงานในการทำความเข้าใจให้ความรู้และสร้างความตระหนักรู้อย่างทั่วถึงกับประชาชนและความเอาใจใส่ของผู้บริหารของเทศบาล อย่างไรก็ตามยังไม่มีการพัฒนาด้านบุคลากร การปรับปรุงกระบวนการทำงาน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ชัดเจน

บทเรียนสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น คือ การสร้างความร่วมมือในชุมชน การสร้างความสำคัญในองค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้าร่วมดำเนินการ การสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น การพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อม และการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานให้เหมาะสมและเพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดซื้อถังขยะ เพื่อแยกประเภทขยะได้ พร้อมทั้งจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องจักรกลที่มีประสิทธิภาพ ให้เพียงพอสำหรับการจัดการขยะ

ส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชน โดยเน้นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อลดปริมาณการเกิดขยะในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกสุขลักษณะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลในเขตตำบลปะลัรู อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดนครราชสีมา

ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปะลัรู อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดนครราชสีมา

ควรศึกษาเปรียบเทียบกับงานด้านการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงระบบการดำเนินงานต่อไป

บรรณานุกรม

- จำลอง โพธิ์บุญ. 2551. **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการขยะที่ดี**: ศึกษากรณีเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 เดือน เมษายน 2551 หน้า 27-28
- รุ่งอรุณ บุญญายันท์. 2543. **การบริหารเทศบาลและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยคณะกรรมการชุมชนในการบริหารจัดการขยะเทศบาลนครขอนแก่น** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการพัฒนาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สมาน อารีย์. 2546. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาขยะ** กรณีศึกษาตำบลลำราญ อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการพัฒนาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ฉันฉวี กาญจนพันธุ์. 2551. **แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์**. สารนิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.